

GLÒRIA DE CASTRO

«L'humor càustic i negríssim va allunyar aquesta novel·la del drama»

Amb aquest diari d'una publicista que és ignorada a la feina, Glòria de Castro (Caldes de Montbui, Vallès Oriental, 1974) signa una de les novel·les amb més crítica social i més divertides de la literatura catalana recent: 'L'instant abans de l'impacte' (Periscopi, 2021). Un cas extraordinari i destacable que ha merescut ser nominada al Premi Llibreter.

Per Àlex Milian / @alexmilianbeser

Als agraïments explica que va treballar, a Madrid, en una agència de publicitat que treballava per a una empresa de telefonia francesa i que vostè era invisible. Com la protagonista. I afegeix que intentava “sobreviure alhora a la criança, al buit laboral i a l'arribada dels quaranta”. També com la protagonista. Que hi ha de no autobiogràfic a la novel·la?

—Aquesta història parteix de dos detonants: d'una notícia real sobre els suïcidis dels treballadors d'una companyia de telefonia francesa i d'un gran enuig per una situació laboral que estava vivint en aquells moments i que em creava molta frustració, per tant, com molt bé dius, hi ha molts elements que parteixen d'una vivència real, però tant el que passa a la novel·la com els personatges són ficció. Sempre hi va haver la voluntat d'inventar una història més que no pas explicar les meves vivències. Pel que fa a la protagonista, hi va haver un moment, en el procés d'escriptura, on se separa completament de mi, s'independitza, cobra vida pròpia i pensa i actua per si mateixa. En realitat jo no soc tan punk i soc força més conformista.

—D'on va sortir la idea de *L'instant abans de l'impacte*?

—Des de sempre he escrit en el que jo anomeno “llibretes vòmit”. Un lloc on abocar el que sento, el que penso i el que em passa. Sobretot quan estic enfadada. Durant aquella època sentia un gran enuig envers tot i disposava de sis hores senceres de no-res a l'oficina. Perquè semblés que estava fent alguna cosa, en comptes d'escriure-ho en una llibreta ho vaig fer a l'ordinador. Això em va obligar a mantenir un cert ordre i claredat. Les llibretes són molt caòtiques i la majoria de vegades ni entenc la meua pròpia lletra d'esquerrana. Un cop ho vaig tenir tot imprès i ho vaig rellegir vaig veure que allà hi havia una veu que tenia molta potència i molta veritat, i que no podia acabar en un calaix, com tot el que havia escrit fins llavors.

—Per tant, des del començament va tenir la idea d'aquesta estructura de diari.

—Sí, perquè parteix d'aquest primer manuscrit que era una mena de dietari on escrivia cada dia per canalitzar la meua frustració i evitar sortir al carrer a provocar actes vandàlics, com diu la protagonista. Quan vaig decidir convertir-ho en no- →

→ vel·la, vaig intentar respectar al màxim l'estructura original. A més, hi ha aquest projecte que duu a terme la protagonista de no comprar res que no sigui imprescindible per a la vida durant 365 dies. Un projecte que vaig posar en pràctica en la vida real durant un any.

—La novel·la inclou tones de crítica contra la societat de consum actual que són molt visibles en els títols dels capítols: “No compro suavitzant per a la roba”, “No compro gels íntims”, “No compro tovallolletes amb fenilalanina”. Però va més enllà i també critica bona part de les presumpcions alternatives: “No compro tallers de creixement personal”, “No soc valenta”, “Ja no nedo en piscines de nit”. Per què?

—La protagonista vol carregar contra tot i, especialment, contra tota aquesta cultura del “pensament positiu”. Darrerament, als entorns laborals, sobretot de grans empreses i multinacionals, s'estan implantant teràpies com el *mindfulness*, cursos de *coaching*, zones de relaxació... per tal que els treballadors se sentin més bé dins d'un entorn que continua essent igual d'agrest i salvatge. Es trasllada la responsabilitat d'“estar bé” al treballador, com si el malestar fos producte d'una mala gestió emocional i no d'unes polítiques empresarials nefastes. I això ho podríem extrapolar a la vida en general. La protagonista vol reivindicar el dret d'estar enfadada amb tot i d'haver perdut les ganes de lluitar. Per això també es nega a caure en aquest optimisme imposat que no és res més que una altra trampa de l'entramat neoliberal. Renega de les teràpies, de les dietes depuratives i dels llibres d'autocreciment personal.

—“De vegades em fa l'efecte que els homes són criatures desesparades, més que no pas els fills, i que les dones n'hem de tenir cura, reparar-ne les parts trencades”. Bona part de les seues crítiques destrueixen tot de clics sobre la parella, l'amor romàntic, etc. La literatura (i el cinema i la televisió) s'allunya habitualment del realisme quan parla d'aquests temes?

—Ara em posaré escatològica, però mai he vist cap pel·lícula o llegit cap llibre romàntic on algú estigui cagant al lavabo. La vida en parella també és això, que entris al lavabo i faci pudor de merda. Tot i això t'estimes aquesta persona, perquè has après a tolerar la seva merda. I l'amor és més això que no pas la taula parada amb espelmes. M'interessa més explicar què passa en una parella que ja fa vint anys que estan junts que

no pas l'encegament amorós d'una que s'acaba de conèixer. Vint anys de rentar mitjons i calces i calçotets bruts en comú són moltes bugades compartides.

—I sobre les relacions entre mare i fills (i pare i fills)? També calia una bufetada de realisme sobre el tema?

—El que em va passar amb la relació mare-fills no va ser tan volgut. Va ser durant l'escriptura. Cada cop que la protagonista estava sola en algun lloc havia de justificar on eren els seus fills o amb qui els havia deixat. Això m'empipava molt. Pensa que, si el protagonista fos un home, no hauria de fer el mateix. Ja s'entendria que, si té fills, són amb la mare, oi? Com Ulisses a l'*Odissea*. O tants d'altres. Si l'*Odissea* s'hagués escrit des del punt de vista de la Penèlope, a l'Ulisses li hauríem donat un parell de plantofades ben donades.

—“Diuen que, de les exposicions, un en surt sent millor persona, però a mi l'art contemporani només em fa venir ganes de fer-me terrorista”. Aquest tot tan personal (entre l'amargura i l'humor) era premeditat des que es va posar a escriure?

—Per desgràcia, o no, tinc aquest tipus d'humor. En general. A la vida. Però no, en un principi, el text original era més aviat dramàtic. Aquí he d'esmentar que aquella primera escriptura va ser catàrtica i que, en acabar-la, vaig decidir canviar de vida, deixar la feina i anar-me'n a viure a Mallorca. Va ser en aquesta nova vida, on vaig posar distància amb tot el que havia passat i, en reescriure la història i convertir-la en una novel·la de ficció, va aparèixer l'humor. Encara que fos càustic i negríssim, però va allunyar la novel·la del drama. Crec que això va ser clau per fer evolucionar el text. Realment, m'ho vaig passar molt bé escrivint-lo.

—Aquest humor tan corrosiu és el que fa única la seva novel·la. Com el va anar esmolant?

—He treballat de publicista per a grans marques de consum durant vint-i-cinc anys. Cada cop que treballava per un producte nou veia tota la hipocresia i la falta d'honestedat que s'hi amagava al darrere. Els darrers anys que vaig treballar per a la marca de telefonia francesa van ser la gota que va fer vessar el got. L'únic que desitjava era venjança. En el manuscrit original apareixien el nom de totes les marques contra les quals estableix una guerra la protagonista. Després, per

EUROPA PRESS

qüestions legals, ho vaig haver de treure. Crec que l'humor t'ajuda a sobreviure a tot això.

—Cada entrada del diari, a més, té la seua estructura interna, normalment relacionada amb el títol de l'entrada d'aquell dia (que normalment esdevé una metàfora). Molts són petits contes que pràcticament podrien funcionar de manera autònoma.

—Els títols estan pensats com un decàleg que, si es llegís tot seguit d'una tirada, seria un manifest antisistema. Les entrades estan treballades com a entitats individuals. Disposava de molt poc temps per escriure, el que duraven els entrenaments dels meus fills, per això les entrades havien de ser curtes. Totes tenen un inici, nus i desenllaç, com petites històries. A l'hora d'estructurar la novel·la, les retallava i les anava disposant una a continuació de l'altra, les canviava d'ordre, les reorganitzava, com si jugués a cartes. Volia que tinguessin aquesta independència. El manuscrit original és un autèntic collage de papperets i cinta adhesiva.

—Crec que va presentar la novel·la a diversos premis on va quedar finalista, i després ha refet la novel·la amb l'orientació dels editors. La va haver de canviar molt?

—Sí, la novel·la ha passat per un procés de cinc anys abans de ser publicada. Ha estat presentada a moltes editorials i a diversos premis on va quedar finalista, com el Sant Joan de Literatura Catalana o al Premio Clarín. El text mai va estar aturat, va ser escrit i reescrit al llarg d'aquests cinc anys. Així que quan va arribar a Periscopi ja estava força treballat. El que sí que vam ajustar són sobretot temes d'estructura més que no pas de contingut.

—A pesar del retrat social descarnat i l'humor negre, és una novel·la vitalista. Com ho ha fet?

—En el text hi ha una constant recerca de la bellesa. No com un cànon estètic sinó més aviat espiritual. Com la veritat que hi ha darrere de tot allò que ens envolta, encara que estiguem immersos en la negror. A la història hi ha moltes referències a *Viven*, la història de l'accident d'avió dels Andes. És una història terrible, però alhora és un clam bestial a la vida i a l'optimisme. Hi ha una cita de Roberto Canessa, un dels supervivents, que m'encanta: "No et pots quedar aquí assegut esperant que vinguin els helicòpters". És un crit perquè t'aixequis i, passi el que passi, estiguis com estiguis, et posis a caminar. •